

به نام خدا

سیمای منابع طبیعی ایران

رکسانا موگویی- برگرفته از سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری ایران

از دیدگاه سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیز داری ایران منابع طبیعی در ۵ بخش زیر مورد نظارت و مدیریت قرار می گیرد.

حوزه های آبخیز

نواحی رویشی ایران

جنگل های ایران

مراتع ایران

بیابان های ایران

حوزه های آبخیز

حوزه آبخیز عرصه‌ای است که روان آب ناشی از بارش بر روی آن توسط آبراهه‌ها جمع‌آوری و به یک خروجی نظیر رودخانه، آب انباشت، تالاب، دریاچه و دریا هدایت می‌شود. به عبارتی دیگر حوزه آبخیز تمامی سطحی را در بر می‌گیرد که آب‌های سطحی در آن منطقه به سمت نقطه یا محل مشخصی جریان می‌یابد .

آبخیزداری (Watershed Management)، علم و هنر برنامه‌ریزی مستمر و اجرای اقدامات لازم برای

مدیریت منابع حوزه‌های آبخیز اعم از

طبیعی، کشاورزی، اقتصادی و انسانی بدون ایجاد اثرات منفی در منابع آب و خاک می باشد. به عبارت دیگر آبخیزداری طراحی و مدیریت حوزه به منظور حفاظت و استفاده صحیح و پایدار از منابع طبیعی با توجه ویژه به منابع آب و خاک است.

عرصه حوزه‌های آبخیز کشور شامل ۶ ابرحوزه (بر اساس تقسیمات تمآب، وزارت نیرو) برابر با مساحت کل کشور می باشد، که هر یک از این حوزه‌ها خود به حوزه‌های کوچک و تا چندین رده نیز کوچکتر تقسیم می شوند. این شش ابرحوزه عبارتند از: ۱- حوزه آبخیز دریای خزر با ۷ حوزه کوچکتر، ۲- حوزه آبخیز خلیج فارس و دریای عمان با ۹ حوزه کوچکتر، ۳- حوزه آبخیز دریاچه ارومیه، ۴- حوزه آبخیز فلات مرکزی با ۹ حوزه کوچکتر، ۵- حوزه آبخیز مرزی شرق با ۳ حوزه کوچکتر، ۶- حوزه آبخیز قره‌قوم

تقسیمات درجه ۲ حوزه‌های آبخیز کشور

(بر اساس تقسیمات تمآب- وزارت نیرو)

حوزه آبخیز اصلی	ردیف	حوزه آبخیز فرعی	مساحت حوزه درجه ۲ (هکتار)
حوزه آبخیز دریای خزر	۱	حوزه آبخیز رودخانه ارس	۴۰۰۱۰۱۷
	۲	حوزه آبخیز رودخانه های تالش- مرداب اتزلی	۶۸۰۹۳۴
	۳	حوزه آبخیز سد سفیدرود	۵۹۱۷۴۲۴
	۴	حوزه آبخیز رودخانه های بین سفیدرود و هراز	۱۰۹۰۲۵۵
	۵	حوزه آبخیز رودخانه هراز و رودخانه های بین هراز و قره سو	۱۸۲۷۲۶۷
	۶	حوزه آبخیز رودخانه های قره سو و گرگان	۱۳۰۸۵۲۹
	۷	حوزه آبخیز رودخانه اترک	۲۶۷۹۹۹۲
جمع حوزه			۱۷۵۰۵۴۱۸
حوزه آبخیز خلیج فارس و دریای عمان	۱	حوزه آبخیز رودخانه های مرزی غرب	۳۹۴۵۲۱۰
	۲	حوزه آبخیز رودخانه کرخه	۵۱۴۶۵۲۷
	۳	حوزه آبخیز رودخانه کارون بزرگ	۶۶۱۶۹۹۰
	۴	حوزه آبخیز رودخانه های جراحی و زهره	۴۰۵۹۹۴۰
	۵	حوزه آبخیز رودخانه های حله و مسیلهای کوچک دوطرف	۲۱۲۵۰۲۶
	۶	حوزه آبخیز رودخانه مند و حوزه های بسنه هرم، گلرپان و	۴۷۷۳۱۵۷
	۷	حوزه آبخیز رودخانه های گل، مهران، مسیلهای جنوبی و	۶۲۷۴۵۵۳
	۸	حوزه آبخیز رودخانه های بین بندرعباس و سدبج	۴۵۰۴۶۸۸
	۹	حوزه آبخیز رودخانه های بلوچستان جنوبی بین سدبج و مرز	۴۸۹۷۴۲۱
جمع حوزه			۴۲۳۴۳۵۱۲
حوزه آبخیز دریاچه	۱	حوزه آبخیز دریاچه ارومیه	۵۱۹۵۷۷۵
جمع حوزه			۵۱۹۵۷۷۵
حوزه آبخیز فلات مرکزی	۱	حوزه آبخیز دریاچه نمک	۹۲۴۶۳۲۹
	۲	حوزه آبخیز گاوخونی	۴۱۴۸۷۳۶
	۳	حوزه آبخیز دریاچه های تشک- بختگان و مهارلو	۳۱۵۳۲۸۲
	۴	حوزه آبخیز کوبر ابرقو- سیرجان	۵۷۱۶۷۰۲
	۵	حوزه آبخیز هامون جازموربان	۶۹۸۴۴۵۹
	۶	حوزه آبخیز کوبر لوت	۲۰۶۰۰۱۲۸
	۷	حوزه آبخیز کوبر مرکزی	۲۲۶۲۱۳۶۳
	۸	حوزه آبخیز کوبرهای سیاه کوه، رنگ زرین و دق سرخ	۴۸۷۹۸۳۰
	۹	حوزه آبخیز کوبر های درانجیر و ساغند	۵۰۵۲۸۴۳
جمع حوزه			۸۲۴۰۳۶۷۲
حوزه آبخیز مرزی شرق	۱	حوزه آبخیز دق بنگان- نمکزار خواف	۳۲۹۸۵۹۸
	۲	حوزه آبخیز هامون هیرمند (گودزره)	۳۳۷۱۵۵۱
	۳	حوزه آبخیز هامون مشکیل	۳۶۶۵۸۶۰
جمع حوزه			۱۰۳۳۶۰۰۹
حوزه آبخیز	۱	حوزه آبخیز قره قوم	۴۴۰۲۵۲۶
جمع حوزه			۴۴۰۲۵۲۶
جمع کل حوزه‌ها	۳۰ حوزه آبخیز کوچکتر		۱۶۲۱۸۶۹۱۲

بر اساس تقسیمات آبخیزداری، عرصه حوزه‌های آبخیزداری حدود ۱۲۵ میلیون هکتار از مساحت کشور را در بر می‌گیرد. حدود ۳۹ میلیون هکتار باقیمانده از سطح کشور را مناطق بیابانی، کویری، باتلاق‌ها، دریاچه‌ها، شهرها و ... تشکیل داده است.

تقسیمات حوزه‌های آبخیز (از دیدگاه آبخیزداری)

تفکیک حوزه‌ها	مساحت (میلیون هکتار)
سدهای موجود	۱۹/۴۴
سدهای در دست ساختمان	۱۶/۱
رودخانه‌های مرزی	۱۱/۴
شهری *	۱۵
داخلی *	۶۳
جمع **	۱۲۵

* بخشی از مساحت حوزه‌های آبخیز شهری و داخلی در حوزه‌های آبخیز سدی و مرزی محاسبه شده است.
 ** حدود ۳۹ میلیون هکتار از سطح کشور را مناطق بیابانی، کویری، باتلاق‌ها، دریاچه‌ها، شهرها و ... تشکیل داده‌اند.

نواحی رویشی ایران

تفاوت زیاد دو عرض جغرافیایی شمال و جنوب کشور و وجود دشت‌ها، ارتفاعات و اقلیم‌های متفاوت سیمای بسیار متنوعی به سرزمین پهناور ایران بخشیده به گونه‌ای که نواحی رویشی و گونه‌های گیاهی بسیار زیادی در آن مستقر شده‌اند. ۵ ناحیه رویشی ایران به اختصار در ذیل معرفی شده‌است.

نقشه نواحی رویشی ایران - برگرفته از کتاب اطلس گیاهان چوبی، مرحوم دکتر جوان‌نشین

ناحیه رویشی هیرکانی یا خزری

ناحیه رویشی هیرکانی همچون نوار سبزی، حاشیه جنوبی دریای خزر و نیمرخ شمالی رشته کوه البرز را می‌پوشاند. این ناحیه رویشی که از آستارا در استان گیلان تا گلیداغی در استان گلستان را در بر می‌گیرد حدود ۱۳/۷۴ درصد معادل ۱۹۶۷۳۱۶ هکتار از جنگل‌های کشور را در بر گرفته است. این ناحیه رویشی به خاطر حاصلخیزی خاک، تغییرات دما و بارندگی‌های متعدد، گونه‌های گیاهی زیادی را در خود جای داده به نحویکه بیش از ۸۰ گونه درختی پهن برگ، ۴ گونه سوزنی برگ و ۵۰ گونه درختچه‌ای تاکنون در آن شناسائی شده که غالباً از تیپ‌های راش، ممرز، بلوط، افرا، توسکا و آمیخته تشکیل شده است. جنگل‌های این ناحیه به صورت نسلی دست‌نخورده و سالم، کمربندی از درختان خزان‌کننده دوران سوم زمین‌شناسی

را تشکیل می‌دهند. این جنگل‌ها که از آن به نام‌های جنگل‌های مرطوب و یا خزری یاد می‌شود دارای ارزش‌های زیست‌محیطی و اقتصادی بالایی می‌باشد که در زمره میراث طبیعی جهانی محسوب می‌گردد.

ناحیه رویشی ایران تورانی

ناحیه رویشی ایران تورانی که قسمت اعظم فلات مرکزی ایران را در بر گرفته حدود ۲۸/۱۶ درصد معادل ۴۰۳۲۷۴۷ هکتار جنگل‌های کشور را در خود جای داده است. این ناحیه بر اساس شرایط توپوگرافی و ارتفاع به دو منطقه کوهستانی با آب و هوای سرد و منطقه جلگه‌ای با آب و هوای بیابانی و گرم و خشک تقسیم می‌شود. هر چند که شرایط جوی منطقه موجب پراکندگی و فاصله زیاد درختان شده اما بدلیل وسعت زیاد دارای گونه‌های گیاهی متنوع می‌باشد به نحویکه ۶۹ درصد فلور ایران در این ناحیه قرار گرفته است.

گونه‌های اصلی منطقه کوهستانی بنه، بادام و ارس و گونه‌های اصلی منطقه جلگه‌ای گز، تاغ، قیچ و اسکنبیل می‌باشد.

ناحیه رویشی ارسباران

جنگل‌های این ناحیه که جزو جنگل‌های نیمه مرطوب کشور هستند، در استان آذربایجان شرقی و شمال غرب استان اردبیل واقع شده و حدود ۱/۴۰ درصد معادل ۲۰۰۰۰۰۰ هکتار جنگل‌های کشور در آن قرار دارد. جنگل‌های ارسباران به خاطر گونه‌های گیاهی نادر و منحصر به فرد و تنوع زیستی بالا از سال ۱۹۷۶ از سوی یونسکو به عنوان یکی از ذخیره‌گاه‌های زیست‌سپهر (بیوسفر) حمایت می‌شود. تنوع گونه‌های گیاهی از اختصاصات ویژه این ناحیه رویشی است؛ آنچنانکه بیش از ۷۷۵ گونه گیاهی فقط در منطقه حفاظت‌شده شناسایی شده که ۵۵ گونه آن برای اولین بار از ایران گزارش شده است. بسیاری از گونه‌های جنگلی ناحیه رویشی هیرکانی در این ناحیه وجود دارد. با این وجود گونه‌های اصلی آن ناحیه مانند راش و توسکا در ارسباران رشد نیافته است. این امر موجب شده تا در تقسیم‌بندی‌ها این ناحیه از ناحیه رویشی هیرکانی جدا شود. گونه‌های اصلی ناحیه ارسباران بلوط سیاه، بلوط سفید، ممرز، سرخدار و افرا می‌باشد.

ناحیه رویشی زاگرس

برخی منابع قدمت جنگل‌های بلوط زاگرس را ۵۵۰۰ سال ذکر کرده‌اند. ایجاد و گسترش جنگل در این ناحیه به خاطر بارندگی‌های ناشی از استقرار سیستم مدیترانه‌ای و دریای سیاه بوده که با در بر گرفتن نزدیک به ۴۱/۹۰ درصد معادل ۶۰۰۰۰۰۰ هکتار جنگل‌های کشور از ناحیه سردشت آذربایجان غربی تا فیروزآباد فارس امتداد دارد. یکی از معیارهای تعیین مرز این ناحیه گونه گیاهی غالب آن، بلوط ایرانی است. اما سایر گونه‌های اصلی این ناحیه رویشی بنه، بادام، کیکم و گلابی وحشی است. دو کارکرد مهم جنگل‌های بلوط زاگرس حفاظت آب و خاک هستند که با توجه به غالب بودن آب و هوای خشک و نیمه خشک در کشور از اهمیتی انکارنشدنی برخوردارند؛ آنچنانکه هر نوع سرمایه‌گذاری حفاظتی و احیایی را توجیه‌پذیر نشان می‌دهد. جنگل‌های زاگرس با توجه به زادآوری محدود و پایین، جزو جنگل‌های حفاظتی و حمایتی قرار می‌گیرد.

ناحیه رویشی خلیج فارس - عمانی

ناحیه رویشی خلیج فارس - عمانی که حدود ۱۴/۸۰ درصد معادل ۲۱۱۹۰۰۰ هکتار جنگل‌های کشور را به خود اختصاص داده، بخشی از جنوب غرب و تمام سواحل جنوبی را در بر می‌گیرد. به دلیل تفاوت اکولوژیکی، رویش‌های اصلی این ناحیه به دو قلمرو خلیج فارس و دریای عمان تقسیم می‌شود. در قلمرو خلیج فارس که از قصر شیرین تا حوالی مرز استان‌های بوشهر و هرمزگان امتداد یافته، گونه‌های گیاهی کنار، کهورک و پده رویش‌های اصلی را تشکیل می‌دهند. در قلمرو دریای عمان نیز که بخشی از استان هرمزگان تا سیستان و بلوچستان (مرز ایران و پاکستان) را در بر می‌گیرد، گونه‌های کهور ایرانی و انواع آکاسیا رویش‌های اصلی هستند. چش یا کرت که از چوب آن در صنعت لنج‌سازی استفاده می‌شود به صورت پراکنده در این قلمرو رویش دارد. جنگل‌های ماندابی یا مانگروها نیز که متشکل از دو گونه حرا و چندل است در این ناحیه گسترش دارند. رویشگاه جنگل‌های مانگرو در فاصله جزر و مد دریاها قرار دارد.

جنگل های ایران

جنگل، زمینی (اعم از خشکی و آبی) است که عمدتاً از درخت و درختچه همراه با سایر رستنی‌های خشبی و علفی خودرو پوشیده شده باشد مشروط به آن که مساحت آن کمتر از نیم هکتار و تاج پوشش درختی آن به طور طبیعی کمتر از پنج درصد نباشد. برخی از فواید درختان عبارتند از: تولید اکسیژن، جذب گرد و غبار، گاز کربنیک و دیگر گازهای شیمیایی موجود در هوا، جلوگیری از نفوذ سر و صدا و تشدید آلودگی‌های صوتی در شهرها.

جنگل‌های ایران که ۸/۸ درصد مساحت کشور را تشکیل می‌دهند، از نظر مدیریتی به دو گروه جنگل‌های شمال و جنگل‌های خارج از شمال تقسیم می‌شوند. جنگل‌های شمال به تمام ناحیه رویشی هیرکانی و خزری اطلاق می‌شود؛ و جنگل‌های خارج از شمال نیز در ۴ ناحیه رویشی دیگر قرار دارند.

واحد: هکتار		سطح جنگل‌های ایران
درصد	درصد	نوع جنگل
12.4	1780290	جنگل انبوه
24.2	3468312	جنگل نیمه انبوه
56.6	8100842	جنگل تنک
0.2	25760	جنگل ماندابی
6.6	943858	جنگل دست کاشت
100	14319063	جمع

* تراکم تاج پوشش در جنگل‌های (خارج از شمال) انبوه بیش از 50 درصد، در جنگل‌های نیمه انبوه 25 تا 50 درصد و در جنگل‌های تنک 5 تا 25 درصد می‌باشد.

* تراکم تاج پوشش در جنگل‌های (شمال) انبوه بیش از 70 درصد، در جنگل‌های نیمه انبوه 40 تا 70 درصد و در جنگل‌های تنک 10 تا 40 درصد می‌باشد.

حجم سرپای جنگل‌های شمال کشور، حدود ۴۰۰ میلیون متر مکعب و جنگل‌های خارج از شمال حدود ۲۰۰ میلیون متر مکعب است. کارشناسان ارزش اقتصادی جنگل‌های کشور را ۳۰۰ هزار میلیارد ریال برآورد کرده‌اند.

سرانه جنگل در کشور ۰/۱۷ هکتار است در حالیکه سرانه جهانی جنگل ۰/۶۲ هکتار می‌باشد. مقایسه این آمار ضرورت توجه به حفظ، احیاء و توسعه جنگل‌های کشور را نشان می‌دهد. در همین راستا سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور طرح‌ها و برنامه‌های متعددی را تا کنون اجرا کرده و یا در دست اجرا دارد تا ضمن کاهش فشار و جلوگیری از برداشت بی‌رویه، اقدام به حفاظت و احیاء جنگل‌ها نماید.

مراتع ایران

مرتع زمینی است با پوشش نباتات طبیعی خودرو که پوشش گیاهی آن غالباً علفی چندساله، بوته‌ای، بعضاً درختچه‌ای و به ندرت دارای درختان پراکنده بوده و در فصل چرا عرفاً مورد تعلیف دام قرار می‌گیرد و همچنین دارای کارکردهای متعددی از قبیل حفظ آب و خاک، ارزش‌های زیست‌محیطی و در صورت فراهم بودن شرایط یکی از منابع تأمین غذای دام اهلی و وحوش می‌باشد

واحد: هکتار		سطح مراتع ایران
درصد	جمع	براکش مراتع
8.5	7181250	مراتع متراکم
25.3	21419151	مراتع نیمه متراکم
66.2	56214590	مراتع کم تراکم
100	84814991	جمع

* تراکم تاج پوشش در مراتع متراکم بیش از 50 درصد، در مراتع نیمه متراکم 25 تا 50 درصد و در مراتع کم تراکم 5 تا 25 درصد می‌باشد.

بخشی از سطح کشور را مراتع تشکیل می‌دهند که بیش از ۷۰۰۰ گونه گیاهی در قلمرو آن رشد می‌یابند. مراتع در حفظ خاک و جلوگیری از فرسایش، تنظیم گردش آب در طبیعت، تأمین علوفه مورد نیاز دام، تولید محصولات دارویی و صنعتی، حفظ ذخایر ژنتیک گیاهی و جانوری نقش اساسی دارند. در حال حاضر سرانه مرتع در کشور ۱/۳۲ هکتار و سرانه جهانی آن ۰/۸۲ هکتار است. ۲۵ درصد ارزش هر هکتار مرتع مربوط به تولید علوفه و ۷۵ درصد آن مربوط به ارزش‌های زیست‌محیطی است. برآورد شده است که حدود ۱۰/۷ میلیون تن علوفه در شرایط بارش نرمال در مراتع کشور تولید شود. همچنین مراتع محل تولید و رشد گیاهان دارویی و صنعتی است که ارزش بازاری آن بیش از ۲ میلیارد دلار در سال است. بنابراین حفظ، احیاء، توسعه و بهره‌برداری از مراتع بیش از آنکه از دیدگاه تعلیف دام دارای اهمیت باشد از نظر زیست‌محیطی ارزشمند است.

جمعیت دامی کشور حدود ۱۲۴ میلیون واحد دامی اعلام شده که حدود ۸۳ میلیون واحد دامی آن وابسته به مرتع هستند. این در صورتی است که مراتع موجود کشور تنها می‌تواند خوراک ۳۷ میلیون واحد دامی در مدت ۷ ماه یا ۲۴/۶ میلیون واحد دامی در مدت یکسال را تأمین نماید. مطابق این آمار در حال حاضر بیش از ۲/۲ برابر ظرفیت مجاز از مراتع کشور بهره‌برداری می‌شود و معیشت حدود ۹۱۶ هزار خانوار روستایی و عشایری به بهره‌برداری از مراتع وابسته است. بدین ترتیب افزایش تعداد بهره‌بردار و دام سبب شده که استفاده از مراتع به شکلی غیر اصولی افزایش یافته و نظارت و کنترل بهره‌برداری از مرتع را

ضروری نماید. در همین راستا سازمان، برنامه‌ها و طرح‌های متعددی جهت بهبود و اصلاح وضعیت مراتع کشور اجرا کرده است.

بیابان های ایران

بیابان به مناطق دارای اقلیم فراخشک و خشک که میزان متوسط بارندگی سالیانه آن کمتر از ۰/۱ میلیمتر و درصد پوشش گیاهی چندساله آن کمتر از ده درصد باشد اطلاق می‌شود. ویژگی‌های بیابان عبارتند از: الف- بارش کم، دامنه نوسان دمای شدید، دمای بالا و تبخیر زیاد. تبخیر تقریباً بیش از دو برابر بارش است و باد عامل اصلی تخریب و فرسایش محسوب می‌شود.

ب- پوشش گیاهی بسیار فقیر و پراکنده. بیابان‌ها اغلب بین ۱۵ تا ۳۰ درجه شمالی و جنوبی قرار گرفته‌اند و به دلیل نزول جریان‌های هوای خشک از بالای تروپوسفر به پایین، بخار آب در این مناطق کم شده و هوا بیش از حد خشک می‌گردد.

ج- خاک‌های این مناطق دارای مواد آلی کم و اغلب جوان و کم تحول یافته هستند.

بیابانزایی به فرایند تخریب سرزمین، زوال زیست‌بوم‌های طبیعی یا کاهش توان تولید زیستی اراضی در مناطق خشک، نیمه‌خشک و خشک نیمه‌مرطوب ناشی از عوامل انسانی و محیطی اطلاق می‌گردد.

ایران با ۱/۲ درصد خشکی های جهان، ۲/۴ درصد پدیده‌های بیابانی فاقد پوشش و ۳/۰۸ درصد مناطق بیابانی جهان را در خود جای داده است. ۶۱ درصد از مساحت کشور در اقلیم خشک و فراخشک قرار دارد که ۳/۱ برابر درصد جهانی (۱۹/۶ درصد) است. اگر چه ۳۲/۵ میلیون هکتار از اراضی کشور در وضعیت بیابانی قرار دارد، اما در تقسیم‌بندی‌های اکوسیستمی، ۴۳/۷ میلیون هکتار آن در زمره اکوسیستم بیابانی است. ۲۰ میلیون هکتار از اکوسیستم بیابان تحت تأثیر فرسایش بادی است. از این مقدار ۶/۴ میلیون هکتار در محدوده کانون‌های بحرانی است که در ۱۸۲ منطقه، ۹۷ شهرستان و ۱۸ استان کشور پراکنده است. چنین شرایطی باعث شده که بیش از ۲۰ درصد مساحت کشور را اراضی بیابانی تشکیل دهند.

در حال حاضر سرانه بیابان در کشور ۰/۵ هکتار است، در حالیکه سرانه جهانی آن ۰/۲۲ هکتار می‌باشد.

واحد: هکتار

سطح اراضی بیابانی ایران

درصد	سطح	اراضی بیابانی
17.9	5838375	کویر
5.4	1762136	تپه‌های ماسه‌ای
1.9	615042	پهنه‌های ماسه‌ای
1.4	435803	دق‌های رسی
20.1	6558281	اراضی شور و نم‌زار
53.3	17366855	اراضی بدون پوشش و بیرون زدگی سنگی
100	32576492	جمع

در مناطق خشک و فراخشک ایران با توجه به شرایط اقلیمی و همچنین عوامل انسانی بیابان‌ها از قبیل افزایش جمعیت، چرای مفرط، برداشت بی‌رویه از سفره‌های آب زیرزمینی، آلودگی آب‌های زیرزمینی از طریق پساب‌های صنعتی، شهری و کشاورزی، تغییر کاربری اراضی، برداشت غیر معادن سطحی، مدیریت نامناسب مراتع و مدیریت غیر اصولی اراضی کشاورزی، پدیده بیابانزایی رشد فزاینده‌ای دارد. با توجه به اهمیت موضوع، سازمان جنگل‌ها، مراتع و آبخیزداری کشور طرح تثبیت شن‌های روان و بیابانزدایی را اجرا می‌کند که حاصل آن حفاظت از شهرها و روستاها، مراکز اقتصادی و تولیدی، مراکز نظامی و خطوط مواصلاتی بوده است.